

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шваб. 143.322
Адреса для телеграм:
"Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в крав. 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 750 літ., Німеччині 750 літ.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 20 ч. к. Румунії 150
лей, Болгарії 750 лев, Австрії
750 шл. — Займа адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГолошен^я
ЗВЕРТАТИСЯ до адм^ін^істрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЯКА
20 сот.

Ухвалення бюджетової провізії в комісії.

Варшава, 24. червня 1926.

Вчорашні засідання бюджетової комісії принесли політичну сенсацію. А саме урядовий проєкт бюджету відкинено, редукуючи його на суму 57 міль. і задержуючи 3-місячну бюджетову провізію на висоті 400 міль. зол. Ухвала перейшла на внесення пос. Домбського (Стр. Хл.). За урядовим проєктом голосували тільки П'яст, НРР, ППС і Клуб Праці, але тих голосів було за мало. Це було в другому читанні. По полудні приступлено до третього читання і на ньому перейшов уже проєкт уряду, значить — 3-міс. б.б.ж. провізії вдержитися на висоті 457 міль. Цим разом за урядовим проєктом голосували ще Жиди і Визволені. Таким робом бюджетову провізію покладено в комісії.

На томуж пополудневому засіданні б.б.ж. комісії пос. Вижицький заповів, що зголосить внесення поставити 6. мін. скарбу в стан обвинувачення за пороблення шкідливих для держави умов. Сьогодні була у прем. Бартля президія клубу ЗЛН. Голова клубу Глобінський заявив прем'єрові, що його клуб виступить з власним внеском на зміну конституції. Внесок базуватиме на двопалатності. ЗЛН. передасть його завтра на руки маршала.

"Визволені" радило над проєктом уряду в справі зміни конституції. Клуб "Визволені" стверджує, що щойно новий сойм зможе змінити конституцію. Тому "Визволені" противляться, щоб теперішній сойм переводив таку реформу. Клуб є за признанням президентів права розв'язувати сойм і декретувати закони на внесення ради міністрів. Це право не може торкатися конституції, виборчої ординації до сойму й сенату, дозволу виповідження війни, зміни конституції автономного устрою і т. д.

Правиця заявила офіційно, що поставити власного кандидата на маршалка сойму. Мотивує це постанову тим, що в парламентах зах. держав є звичай, що маршалком палати є член найчисленнішого парламентарного клубу. Клуб ЗЛН. має 102 членів, тому має до цього право і ставить кандидатуру б. м. скарбу Здзеховського. "П'яст" рішив підтримати дальше кандидатуру марш. Ратая. Блок польської лівиці ухвалив теж віддати голоси на Ратая. Коли Ратай таки не хотів прийняти маршалківства, називають кандидатом лівиці віце-марш. Дашинського. "П'яст" не віддав би голосів на Дашинського. ЗЛН. задумує поставити евент. кандидатуру пос. Глобінського на маршалка сойму.

В побідному поході.

Львів, 25. червня 1926.

На Наддніпрянщині відбуваються великі та далекосяглі процеси в широких колах тамошньої інтелігенції та української селянської і робітничої маси. На жаль ми не можемо бути безпосередніми учасниками тих процесів і що гірше, навіть не можемо їм зблизька приглядатися. Все бачимо крізь призму тамошньої офіційної та партійної преси. А вона виступає в ролі одностороннього судді тих процесів. Вона не інформує про зріст національної української думки, про консолідацію української національної громади, але осуджує її та гальмує.

Та саме ця обставина дає нам право думати, що справа стає дуже пекучою, дуже болісною для правлячих кол. дуже небезпечною для пануючої партії, що вона виросла до розмірів, які переростають всякі штучні межі. Ця обставина доказує нам наглядно, що на Україні відбувається великий і могутній здвиг у сторону українського націоналізму. Нема сили, щоб могла поставити заперу тому здвигові. А вплив його такий непереможний, що вдерся навіть до нутра пануючої партії.

Боротьба з ним не легка і не під силу навіть для компартії. Центральний Комітет КП(б)У мусів зайнятися окремо цією справою, мусів присвятити їй багато праці та уваги і в результаті опублікував у радянській пресі "тези" про підсумки і завдання українзації.

Вони дуже цікаві тим, бо доказують, що партія не могла і не почувала себе на силах зломити того, що виросло в непереможну силу. Вона вибрала компроміс, пішла по лінії найменшого опору.

Тепер серед українських літературних груп — написане в Х. точі "тез" — типу неоклясиків і в колах нашої інтелігенції спостерігаємо ідеологічну роботу, розраховану на задоволення потреб української буржуазії, що зростає. Характерним для тих кол. (літературних?) — приєд. Ред.) є прагнення скерувати економіку України на шлях капіталістичного розвитку, держати курс на зв'язок з буржуазною Європою, протиставляючи інтереси України інтересам інших радянських республік. Такі погляди наїшли собі певний відгук у виступах деяких членів нашої партії, що знову висунули теорію двох культур, що вимагають від партії рішучої підтримки української культури, як такої, проти російської культури, як такої.

Тому протиставить партія свою власну політику, осуджуючи повнісінько гасла, що є витвором дрібної буржуазії, "що виросла на ґрунті непа".

Цим шляхом — проголошує партія — буржуазного розвитку ми протиставимо наш пролетарський шлях. Партія стоїть за самостійний розвиток української культури, за виявлення всіх творчих сил українського народу. Партія стоїть за широке використання української соціалістичною культурою всіх цінностей світової культури, за рішучий розрив з традиційною провінційною обмеженістю, за утворення нових культурних цінностей, гідних творчості великої класи. Але партія робить це не шляхом протиставлення української культури культурі інших народів, а шляхом братерського співробітництва робітничих та трудящих мас усіх національностей.

Партія присвятила в своїх тезах велику увагу російському національному шовінізмові та заповіла йому безпощадну боротьбу. Для боротьби з українським шовініз-

мом* прийняла вона інший засіб а іменно: не гальмувати, а рішуче проводити українізацію, спрямовуючи її не тільки на поверхню, але й вглиб і нещадно борючись з великоруським шовінізмом, що в значній мірі утворює ґрунт для оживлення і українського шовінізму серед мас*.

Це незаперечний компроміс, це уступка для того українського шовінізму*. Партія зробила її свідомо, зробила її тому, щоб опанувати, щоб таким чином узяти в свої руки керму над тим стихійним рухом. Зробила це, здаючи собі докладно справу з того, що український шовінізм зростає не тільки на селі, але й у місті за рахунок покищо нечисленної, але де далі зростаючої української дрібної буржуазії та інтелігенції головно вихідцями зі села, а також спеціалістів урядовців, що українізує радянський апарат, бо їхній зв'язок з українською буржуазією чим раз зміцнюється. Українська буржуазія що далі буде намагатися впливати на пролетаріат і навіть на нашу партію*.

Як видно з цього, то вона й тепер впливає. Та, на нашу думку, це впливає не буржуазія, якої тепер на Україні нема, а що інше. Є це складні прикмети української національної психіки, є це чисто расові різниці, є це здоровий і шліком натуральний гін самозбереження нації, одним словом є це ірраціональні причини, є це інстинктивні відрухи, що женуть всіх: інтелігентів і селянина і робітника до боротьби з нівеляційними і денационалізаційними заходами Москви. В українському народі регенерується, відростає почуття історичної кривди, в ньому кристалізується воля до реванжу, воля бути самим собою, стати індивідуальністю, стати на власні ноги, стати твердо на кожному полі, на кожній ділянці самостійного буття.

Глибоко — глибоко в нетрах народної душі коріняться усі ті гони, усі ті ірраціональні інстинкти, і їх не переможе вже ніщо і ніщо. А тому не аби яким досягненням тих національних здвигов на Україні треба вважати такі постанови партії, що намагаються опанувати це все, що поривається зворотити ту стихію в обмежені рамки догматичних норм, направити її в корити паутинних, партійних берегів. Як багато вони кажуть ті постанови в роді слідуючих:

"Категорично відкидаючи всі тенденції, скеровані до розриву утворених спільними інтересами, традиційними спільною боротьбою і закріплених конституційно зв'язків УССР з іншими радянськими республіками, партія вестиме дальше роботу в справі змінення СРСР на базі існуючої конституції і забезпечення самодіяльності та розгортання державного будівництва". (Отже і така небезпека є як і раніше!)

Пленум ЦК. К. долучає політичному бюро партії практичні вивчення всіх конкретних фактів порушення конституції та несправильного провадження її з боку союзного уряду та інших централізованих установ, висуває про те питання в ЦК Всесоюзної комуністичної партії, а також вистає дальшу роботу з

Після ганебного убивства.

Бомбики у Відні. — Скажені вигукі сіоністичного органу.

Відень, 20. червня 1926.

Після ганебного убивства Петлюри і злочинна фальсифікація того убивства світовою жидівською пресою, а зокрема пресою віденською, яка в "Н" є в руках Жидів, викликала серед української еміграції у Відні сильне обурення і небувалу досі солідарність думки в цій справі.

Це найкраще показалося на панакхиді в тутешній румунській церкві (прекрасну православну церкву біля посольства СРСР більшовики давно замкнули!), яка стягнула всі кола віденської української політичної еміграції, Придніпрянців і Галичан. Були теж найважливіші представники української колонії у Відні. Такий самий настрій і єдність думки панували на жалюгідній зб'їрці, що відбулася вчора в салі Альберт-Вейнгарт. На цих зборах виступали люди різних поглядів, з яких дехто далекий хочби від тієї архідажності до тої політичної лінії, яку вів пок. Петлюра і його оточення. Уступне слово виступив п. М. Залізний, і дуже цікаві спогади про Петлюру читав п. А. Жук. Закінчив збори п. М. Кошаревський промовою про пок. отаманів як борців за Українську Державу. Збори влаштовано заходом Академічного Гуртка жіночої молоді, Українського Жін. Союзу, робітничого т-ва "Родина", акад. т-ва "См" і "Українського Комітету Домоготів".

На початку цього листу згадано про нахабне ставлення тутешньої преси до особи пок. Петлюри і до цілого українського народу. Перед в цій кампанії веде тут офіційний орган сіоністичної партії "Моргенцайтунг", що з нечуванним приривом справді по бандитськи нападає весь час на пок. Петлюру і цілий український рух. Що там Ваха "Хвіля"? Хто має нагоду читати, як я, від о років оту "Моргенцайтунг", той щойно може збагнути всі ті просто звірячі інстинкти, які проповідає у відношенні до нас цей орган. Чого не може у нас написати "Хвіля", те читаємо ми тут щодня в жид. органі. Епітети "бандит", "геріст різниці", "кровопийця" повторюються в цій газеті докинь. А де-хто думає, що Жиди мирний народ — без кривовождних інстинктів.

З судової салі.

За приналежності до Української сіоністичної Організації.

Львів, 25. червня 1926.

Після узгодження лише деяких доказових внесень оборони, котрі полагоджено, замкнуто вчора доказове поступування. Присяжним суддям предложили тринадцять питань у напрямі державної зради, грабіжів, а щодо деяких обвинувачених також у напрямі шпідонажі, згд. убивства. Нині перед полуднем промовлятиме прокуратор для умови звинувачення. В суботу зачитується промова оборонців.

Спільний фронт проти С. Народів.

Женева, 24. червня 1926.

Еспанія хоче стати на чолі групи амер. держав, котрі разом із Злуч. Державами утворять спільний фронт проти Союзу Народів. Мін. закр. справ Еспанії заявив, що Еспанія виступить безумовно за Союз Народів, якщо не здобуде постійного місця.

Біржа.

Гроші.

Дня 24. червня тенденція дальше легко знижкова. Обороти слабші. Курс ефективного доллара в приватних оборотах вагався між 10:17 і 10:22. Різниця між ефективними долларами і девізами вирівнялася, а навіть девізи платили вище від валют Канадський долар 10:05—10:08.

Збіжжя.

Подача хлібового збіжжя перевищала потребування, тому ціни й далі падають. Ячмін, пошукуваний в біржевому обороті, росте в ціні. Овес радо купують по ціні дотеперішній потужно. Тенденція хитка. Настрій слабкий. Ціни оцінюють без трансакцій. Пшениця біла 42:50—43:50, пшениця червона 45:00—46:50, жито 28—29, ячмінь пастівний 20—31, овес 33—34.

справі об'єднання в складі УСРР усіх суміжних з нею територій українською більшістю населення, що входить до радянського Союзу.

Мабуть, не знайдеться в Україні така людина, що вірила б, немовби ті обидві постанови комуністичної партії відповідали дуже її національній програмі, немовби традиції князів Володимира чи Ярослава, збирання національних територій в одну цілість під один, так би сказати, дах було її важним принциповим завданням. Компартия хилиться, поддається під тягарем, під напором того, що непереможне, аже тепер, а що стане ще більшим, ще сильнішим, що буде давити і напирати на партію далі і далі, поки вона не переможеться, поки не опустить її сили. Та не було бовіт образу як би не навести ще двох постанов:

Партія повинна збільшити витрати на роботу партійного апарату та на керівництво радянську роботу комуністів-українців, сполучаючи при цьому збереження старих основних керівних, більшовицьких кадрів з притягненням молодих українських сил. Одночасно треба звернути увагу на збільшення роботи по втягненню до радянського апарату позапартійної української інтелігенції.

Отже запанувала там якась лихорадочна робота біля втягання на відповідальні становища партійних, з до радянської роботи взагалі усяких, отже й безпартійних українців з підкресленням, щоби вони були не територіальними, але національно свідомими Українцями.

З уваги на такі великі здвиги, з уваги на ті великі процеси в українських масах над Дніпром повинна кріпнути і наша сила. Нам треба усвідомити собі, що в обличчя того, що там діється, всі переходи невдачі мають і мусять мати для нас тимчасовий, проміжний характер. Маючи перед очима таюмоші здвиги, мусимо тут докласти усіх заходів, усіх зусиль до того, щоби не тільки доганяти, але й приспівувати ті процеси, що доведуть остаточно націю до повноти розквіту та до побідного здійснення своєї історичної ролі.

В. М.

Небезпечні настрої.

(Докінчення.)

Загроза українству є зовсім не від жидаїства, а від тих противників і ворогів української національної незалежності, що дійсно вже використовували тяжкий цей факт у своїх інтересах і на шкоду українству. Це все ті самі елементи, для яких національне відродження і державна самостійність України небезпечні, ворожі, бо шкідливі їхнім імперіалістичним інтересам. Це так звана „русская общечеловечность“, в яку входять і руські так звані „демократи“. Треба вчитатися в статті їхньої емігрантської преси, щоб виразно помітити цей безсозомний, негідний шантаж на могилі убитої людини. На їхню думку причиною жидаїських погромів на Україні була ідея української державності. Штучність, мовляв, цієї ідеї, мертвечина її в масі, а через те розв'язування їх національними ріжницями, — от що було причиною погромів. І настільки, мовляв, українська державність нежиттєздатна, що її повинні були в сі безвмінку українські партії та навіть окремі діячі підтримувати погромами, бо інших способів не могли мати, бо мертвечина цієї вигадки не могла сама посухнути маси на боротьбу в громадянській війні з руськими і треба було таких страшних чаркотників, як свобода убийства, грабіжу, гвалтування для української армії. Ці руські „демократи“ не гидуєть, наприклад, знову наводити багато раз спростований чи просто наклеп, чи продукт непорозуміння, мою, ніби сказану мною фразу жидаїської делегації: „Не сваріть мене з армією“. Ніколи не була ніякої жидаїської делегації з цих слів не казав і не міг сказати. бо

Жіночі модні матеріали

Шовки, Полотна

Мужеські сукна

1630

22-7

саме в той час був уже в гострому конфлікті з деякими провідними елементами армії саме з приводу тих ексцесів. Це відомо всім, як і руським „демократам“. Так само їм добре відомо, як величезна більшість української демократії (соціалісти, комуністи, буржуазні групи) гаряче, енергійно, скільки могло бути в них сили при владі військової групи, боролася проти тих ексцесів, як уживала всяких способів, щоб найшвидше ліквідувати їх і винних покарати якнайсуворіше.

Руським „демократам“ не може бути невідомо. Але вони наважисно цей факт поминають і з усіх Українців роблять юдофобів, бандитів і погромщиків. О, не свідоміх, не принципіальних, ні, а вимушених своєю власною вигадкою української державності. Навіть радянську владу, навіть українських комуністів, коли вони виявляють національно-державні українські погляди, руські „демократи“ починають під тим чи иншим приводом обвинувачувати в антисемітизмі. І щож то, значить, за страшня, шкідлива і злочинна річ повинна бути ота українська державність, коли вона примушує в сі українські партії й усіх окремих людей бути вілними й невілними погромщиками“).

І нема ніякого сумніву, що вони, ці руські „оборонці права і свободи народів“, постарайся з усім езультатом, з зітханнями й жалями використовувати суд над Шварцбартом для дискредитування ідеї української державності в очах Європи. Коли не персонально, то через європейську пресу, через адвокатів вони будуть вмовляти ту думку, що виною всьому ота німецька вигадка, ота українська державність, що при цій химері в сі Україні мусять бути антисемітами й погромщиками. А звідси ясний висновок: що ідея не тільки ніяке культурне правительство Європи, але й ніяка порядна людина не повинна її підтримувати, ні визнавати, а навпаки, в інтересах „культури“, „права“, „свободи“, „прогресу“, „соціалізму“ (або без лапок: руського імперіалізму) боротися з нею всіма засобами, як то роблять вони, герої „демократії“.

І нема сумніву, що коли українство не вживе відповідних заходів, їхня сугестія дасть певні наслідки.

І от це є та небезпека, що може виникнути в зв'язку з цим тяжким фактом.

Але тут саме і є страшно шкідливі оті настрої помсти. І цей „єдиний фронт“, і вияви якоїсь загальної солідарності — все те буде тільки зайвим і сильним аргументом для наших ворогів. Уже тепер і руські „демократи“, і адвокати Шварцбарта стараються представити С. Петлюру як типичного, головного, майже єдиного представника й виразника всього українського національно-державного та навіть революційного руху. С. Петлюра-ж стояв на чолі війська. А військова течія робила й українську державність і жидаїські погроми.

Глибока, тенденційна і свідомо неправа ших руських тверджень може бути прийнята (та хочати вже й приймається) серед французького буржуазного, а навіть соціалістичного громадянства. Ті Українці, що

*) Вони не згадують про те, що вони, руські „демократи“, й сотні часті не робили тих заходів, що українська демократія, при а громах добровільної армії за Денкіна та Врангеля, цих дійсних, свідомих, принципіальних погромщиків. Вони ідею руської державності до свого потугання погромам не прив'язують.

ФІРМА
РОМАН
ЗУБИК
Львів, Галицька 16

хочуть підтвердити ці підступні „інформації“, ті найкраще можуть це зробити настроями помсти, „єдиними фронтами“ та „солідаризацією“.

Ті-ж, які цього не хочуть, яких болять цей наклеп на українську націю, які хочуть оборонити честь українського національного відродження й виволочення, — ті повинні звернутися до інших заходів і способів.

Треба насамперед дати інші інформації про українську державність, про суть її, про методи відродження та будівництва, про внутрішню боротьбу за той чи инший характер її, про складові соціальні й національні чинники її, про всю складну механіку українського соціально-політичного організму. Треба голосно заявити, хто саме і як саме в злочинствах супроти жидаїської нації на Україні дійсно винний. (Але треба не забути ні старих російських погромів, зразків усіх нових, ні Врангеля та Денкіна з руськими „демократами“ в їхніх рядах). Треба широко признати те, що було в нас у дійсності, не боїчися визнати чию-будь і яку-будь вину, але разом з тим одзначаючи й підкреслюючи ту величезну більшість свідомого українства всіх політичних напрямків, яка була виразно й активно ворожа до ексцесів. І так само відзначити, що не вся й українська армія була зачеплена тою страшною пошестю, і то значна, краща, свідомі частини її.

Отже буде вияв справжнього патріотизму.

Не треба крім того забувати такого моменту. Жидаїство на Україні тими чи иншими своїми клясами через цілий ряд причин історичного, психологічного, побутового характеру було, є та й буде ще певний час одним із значних складових елементів її економічного апарату. Значність ролі жидаїських елементів в економіці в зв'язку з відмінністю релігійною та побутовою служили завжди пунктом притягнення сліпої електрики народньої стихії, яку раз-ураз використовувала в своїх цілях та чи инша пануюча влада.

Соціально економічні фактори, класова боротьба, експлуатація людини людиною завжди були й будуть первісним ґрунтом усіх національних конфліктів. Остаточне, вичерпуюче розв'язання їх, цілковите унеможливлення їх може бути тільки по аніщення вської соціальної й економічної нерівності та експлуатації, при повній демократії працюючих.

Я знаю, що не всі Українці поділяють ідеал держави працюючих. Поділяю на класи, соціальна нерівність, насичена думках над слабшими, обставлені відповідними законами, їм здаються найбільш бажаними, нормальними, „як у людей“, елементами держави. Історія вирішить це питання. Але з яких би соціально-політичних поглядів не виходити, то з погляду хочаб тільки самої української національної державності, кожний тверезий політик повинен раз-ураз брати в розрахунок той факт, що на Україні живе кілька мільйонів інонаціонального, албонного, активного населення, що грає в економічному процесі краю важливу роллю. І з цього також погляду настрої помсти за убиство С. Петлюри є шкідлива річ. Бо якщо, що жидаїство, мовляке ними, буде всіма силами горнутись до руських, до Москви, навіть до реакційної, і старатись не допустити чистої національної влади на Україні, хочби вона була якнайреволю-

ційніша, бо в Москві принаймні немає ніяких мстливих аспірацій.

Отже з усіх наведених міркувань українство, як національна цілість повинно якомога швидше й рішучіше аніщити серед своїх окремих членів, якщо їх мало не було, ці нерозсудні, нелогічні й несправедливі почуття. Це є завдання тих чей, серед яких ті окремі члени виявляли себе. Далі треба пошесть розумку, енергійну акцію паралізації шкідливих інспірацій наших національних ворогів із руського громадянства. І нарешті треба виразно й голосно заявити, що злочинство Шварцбарта є просто патологічно-кримінальний акт і на українсько-жидаїські відносини ніякого злого впливу не може мати й не матиме.

Я думаю, що навіть для тих, хто гостро підчуває страту С. Петлюри, такий спосіб реакції на його смерть буде кращим ушануванням його пам'яті. Бо, хочу думати, сам С. Петлюра за життя свого здригнувся од жаху, колиб хоч раз уявив собі, що його смерть може послужити приводом для розв'язання таких несправедливих і шкідливих почувань, що його ім'я може стати прапором у диких, кривавих майбутніх ексцесах.

В. Виниченко.

Пам'ятаймо! Рідна Школа — це не родня фортеця, це повинні залишати в добі ліхоліття!

Берлінський лист.

(Виклад А. Шмідта про вражіння з Польщі. — На гробі Вітовського в Чучмані. — Прїїзд о. д-ра Галушського до Німеччини. — Сорочковина по С. Петлюрі. — Український марш“ і „Уфа“).

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 19. червня 1926.

В суботу, дня 21. ч. м., відбувся черговий товариський сходни „Української Громади“ в Берліні, на яких секретар „Німецько-Українського Товариства“ д-р Аксель Шмідт, запрошений віділом „Громади“, оповідав про свої „вражіння із подорожі по Польщі“. Референт мав нагоду на протязі тижня ч. р. побувати у важніших центрах польської держави, відвідати західні і східні „креси“ (між иншим Львів і Станіславів) і бачитися та балакати з багатьма визначними особами зпоміж українських, білоруських, німецьких, жидаїських і польських послів і діячів усяких напрямків. Знаючи до цього б. Королівство Польське й бувши німецькі землі з давніших часів, референт мав добру нагоду порівняти теперішні відносини з попередніми, особливо передвоєнними й потрапив дати слухачам доволі ясний образ усього, що тепер діється в границях нової польської держави, звертаючи особливу увагу на внутрішні справи Польщі, справи „кресів“ і національних меншостей та на найновіші події, зв'язані з переворотом Пилсудського. Референт характеризував в загальних рисах становище й стремління Українців, Білорусинів, Німців і Жидаїв, підкреслюючи зокрема непохитне й безкомпромисове державницьке становище двох перших народів.

Референт викликав значне зацікавлення між запрошеними Німцями, між якими бачили ми проф. славістики д-ра Фасмера, уповноваженого в справах опіки над емігрантами з бувшої російської держави проф. д-ра Берга, пані Плен і д-р Вольтер і н. Після реферату пішла ще оживлена дискусія, що оберталася найбільше коло національного та релігійного питання в Польщі.

В неділю, дня 20. червня, в перший день Зелених Свят, зібрався на зазвичай „Української Громади“ в Берліні невеличкий ґруток старших громадян і студентської молоді на католицькому цвинтарі св. Гедвіги (при Siesensstr.), щоб поклонити голови над домовинами пок. полковника Вітовського й сотника Чучмані. До зібраних промовляв п. д-р Кузеля й полк. Новохацький, відспівано „Вічна пам'ять“ і жалібна громада озійшлася з жа-